

Overlapping i Bibelen

I hebraisk tankegang opererer man med overlappende tekster i modsætning til vestlig tankegang, som er lineær. Det er meget væsentligt at være klar over dette, når vi forsøger at fortolke Bibelens tekster.

Lad mig forklare det med en illustration. Lad os sige at jeg har tre hovedpunkter i et budskab og forbereder tre overhead plancher. Ved det første punkt lægger jeg den første på projektoren. Ved næste punkt fjerner jeg den første og lægger en ny på. Ved det sidste punkt fjerner jeg den anden og lægger den sidste på. Havde jeg tænkt på hebraisk, ville jeg også have tre overhead plancher. Den første planche giver meget kort hovedlinierne i *hele* budskabet. Jeg lægger den på projektoren. Den næste planche giver lidt flere detaljer og måske nogle nye aspekter. Den lægger jeg ovenpå uden at fjerne den første. Senere lægger jeg den tredje planche oven på igen for at vise nogle flere detaljer. De tre plancher skal ses sammen, idet de ligger oven på hinanden og giver hver sin del af helhedsbilledet. Denne tankegang kaldes cirkulær eller på engelsk "overlay" (overlapping), og den er utrolig almindelig i Bibelen.

Tænk blot på 1 Mosebog. Vers 1 er første planche. Den giver hele skabelsesberetningen som en avisoverskrift: "I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden." Næste planche i skabelsesberetningen er kap. 1,2-2,3. Den angiver de seks skabelsesperioder og den syvende dag, hviledagen, da det hele var færdigt. Her får vi mange flere detaljer end i vers 1.

Den tredje planche er kap. 2,4-23. Her får vi flere detaljer om skabelsens højdepunkt: mennesket i Paradiset og pagten med Adam og Eva om at være lydige mod, hvad Gud havde sagt til dem. Som i enhver anden pagt var der en betingelse, som de skulle overholde, samt et løfte om straf, hvis de brød pagten.

Ud fra en vestlig, lineær tankegang ser det ud, som om Noa gik ind i arken tre gange. Der står i 1 Mos 6,22 at "Noa gjorde, som Gud havde befalet ham". Og da Gud netop havde befalet ham at gå ind i arken (v.18), må han være gået derind nu. I 7,1 befaler Gud endnu en gang: "Gå ind i arken" og i 7,5 står der igen at Noa gjorde ganske, som Gud havde befalet ham, men for at det skal stå helt klart, står der i 7,7, at han gik ind i arken sammen med sin familie. Vandfloden kom i 7,6, og kort efter gik han altså ind i arken. I vers 10 kommer vandfloden igen, og i vers 13 går Noa med familie og alle dyrene ind i arken for tredje gang. Er det forvirrende? Ja, hvis man tænker lineært, men det gjorde man ikke på hebraisk dengang. Det er tre plancher, der skal lægges ovenpå hinanden. Hver ny planche giver lidt flere detaljer, men tidshorisonten må du selv hitte ud af. Gentagelserne hjælper til at lægge plancherne "i hak" oven på hinanden.

Det samme mener jeg er tilfældet med de såkaldte tre domme. Nogle bibelfortolkere mener, at der er tre: 1) Kristi domstol, 2) Den store dom ved den store hvide trone og 3) Dom over nationerne. Andre mener at der er to domme: 1) Kristi domstol og 2) Den store, endelige dom. Andre igen mener, at der kun er én endelig dom ved den store hvide trone.

Så vidt jeg kan se, taler Bibelen kun om én endelig dom ved verdens ende, men vi hører om den flere gange, og hver gang er det lidt forskellige detaljer, vi får at vide. Dagen omtales som "Dommens dag" (1 Joh 4,17 m.fl.) og "den yderste dag" (Joh 12,48) til forskel fra "de sidste dage". Åbenbaringen 21,11-15 gør det klart, at både levende og døde skal dømmes, altså alle mennesker fra alle folkeslag, der nogensinde har levet. Menneskesønnen sætter sig på tronen for at afsige sin dom på grundlag af menneskers gerninger.

Ofte omtales Gud som den, der afsiger den endelige dom (Rom 2,3-5; 14,10; Jak 4,12.) Det er også Gud, der belønner dem, som skal belønnes (1 Kor 4,5 samt Jesu lignelser.) Der bliver åbnet to slags bøger, den ene er livets bog (Åb 21,12.15). Alle, hvis navn er indskrevet i den bog, går ind til det evige liv, mens alle andre går fortabt. Samtidig er der andre bøger med vores gerninger. For dem, der går fortabt, er gerningerne blot en bekræftelse på, at de ikke havde Kristus i sig. For de andre, er gerningerne en bekræftelse på, at de havde Kristus i sig. Jakobs brev siger, at en tro uden gerninger ikke er sand tro. Tro og gerninger er to sider af samme sag. Dog skal troen komme *før* troens gerninger. For dem, der frelses, er der en form for gradueret belønning (1 Kor 3,11-15). Nogle består lige akkurat med et 6-tal, mens enkelte klarer det til 13. En gang imellem omtales dommen kun i to kategorier: bestået eller ikke-bestået, får eller ged, frelst eller ikke-frelst.

Nogle bibelsteder siger, at det er Kristus, der dømmes (2 Kor 5,20). Jesus siger selv, at det egentlig er Faderen, der har autoritet til at dømme, men han har videregivet domsmagten til Menneskesønnen (Joh 5,24.27, ApG 10,42; 17,31). Men Jesus gør kun det, Faderen siger, han skal gøre, så i virkeligheden er der ingen forskel på Kristi dom og Guds dom. De to er ét.

Den såkaldte nationernes dom i Matt 25 fortæller os, at mennesker fra alle folkeslag skal samles foran Menneskesønnens trone til den sidste dom, enten til evigt liv eller evig straf (v. 46). Det er misvisende på dansk at tale om nationer, da den græske tekst taler om folkeslag. Den samlede folkemængde bliver skilt i to grupper, som kaldes får og bukke (en bedre oversættelse er: geder eller gedekid i stedet for bukke.) De får betegnelsen

bestået/ikke-bestået i henhold til, om deres navne står i livets bog eller ej. Ligesom får og geder græsser sammen, sådan lever mennesker side om side. Først ved verdens afslutning gør Gud det klart, hvem der i virkeligheden hører til Jesu får, og hvem der sorteres fra som geder. Efter adskillelsen får hver enkelt at vide, hvorfor han eller hun fik evigt liv, henholdsvis evig straf. Teksten siger ikke at nogle folkeslag som helhed sorteres til den ene eller anden side. Der står at han skiller "dem" (græsk: hankøn), altså de enkelte individer i mængden. Han skiller ikke folkeslagene (græsk: intetkøn) en bloc. Det ville heller ikke stemme med NTs lære at f.eks. alle danskere skulle gå evigt fortabt og alle russere skulle få det evige liv, afhængigt af hvordan den danske eller russiske nation havde opført sig overfor nationen Israel. Ingen mennesker dømmes efter hvilket folkeslag, de tilhører, men efter deres egne gerninger.

Matt 25 giver en anden detalje, nemlig at der ses på, hvordan hver enkelt person har behandlet "en af disse mine mindste brødre". Disse mindste brødre af Jesus må nødvendigvis være de kristne, for kun de kristne har Kristus boende i hjertet og kan repræsentere ham. Fra andre steder i NT ved vi, at disse "mindste/små" er dem, som er kommet til tro på Jesus som Frelseren/Messias (f. eks. Matt 18,1-11.)

Selv om der kun er én endelig dom, kun én dommedag, så har Gud op gennem historien ofte straffet dem, der overtrådte hans pagter eller nåede en sådan grad af ondskab, at de måtte straffes. Udtrykket "dom" kan betyde "afsigte dom", "udmåle straffen" eller "udføre straffen". Det afhænger af sammenhængen. Før den endelige dom kan Gud straffe eller udrydde de ulydige, men de døde sjæle holdes i forvaring til den endelige dom. Ved bortrykkelsen foregår der en sortering mellem troende og vantro, får og geder, men det er ikke den endelige dom. De der ikke kom med, har stadig chancen for at komme til tro. Også straffen over de nationer, der efter bortrykkelsen er fyldt med ondskab eller kæmper mod det Messianske Israel i den store trængsel (Åb 6-19), er en straf før den endelige dom. Ved afslutningen af 1000-års riget bliver Djævelen og alle hans følgesvende dømt, og den dom går direkte over i og er en del af den afsluttende dom over alle de døde og levende (Åb 20,7-15).